

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

واکاوی
پرونده وزیر هما یون
در عسرقاچار
کارنامه یک وزیر بهائی

نسیب محمد مدنی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

واکاوی پرونده وزیر همایون در عصر قاجار؛ کارنامه یک وزیر بهائی

نویسنده:

سید محمد مدنی

ناشر چاپی:

روزنامه جام جم

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	واکاوی پرونده وزیر همایون در عصر قاجار؛ کارنامه یک وزیر بهائی
۶	مشخصات کتاب
۶	واکاوی پرونده وزیر همایون در عصر قاجار؛ کارنامه یک وزیر بهائی
۷	پاورقی
۸	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

واکاوی پرونده وزیر همایون در عصر قاجار؛ کارنامه یک وزیر بهائی

مشخصات کتاب

مؤلف: سید محمد مدنی

بهائیت آن گونه که هست / مؤسسه جام جم / چاپ اول / ۱۳۸۷

برگرفته از کتاب:

واکاوی پرونده وزیر همایون در عصر قاجار؛ کارنامه یک وزیر بهائی

در دوران سلطنت قاجار، از بدو تأسیس تا وقوع کودتای انگلیسی ۱۲۹۹، تنها به یک وزیر بهائی در حکومت ایران برمی‌خوریم که آن هم پس از برکناری از وزارت، و صرفاً به انگیزه سیاسی، در خط این فرقه افتاده است: میرزا مهدی خان کاشی وزیر همایون (۱۲۸۲-۱۳۳۶ق). وزیر همایون پسر فرخ خان امین الدوله است که از درباریان ناصرالدین شاه و ماسون‌های قدیمی ایران بود [۱] و گویند روی خوش خدمتی به میرزا آقا خان نوری (رقیب و جانشین «انگولفیل» امیرکبیر) در مقدمات عزل و حبس امیر نقش داشت. [۲] فرخ خان، هنگام نزاع ایران و انگلیس بر سر هرات در زمان ناصرالدین شاه مأمور شد با هیئتی به اروپا رود و غائله را از راه مذاکره با حریف پایان دهد. وی در این سفر به پاریس رفت و با همراهانش وارد لژ ماسونی گراند اوریان گردید (و به مقام «استادی اعظم» رسید) [۳] و سپس در مارس ۱۸۵۷م عهدنامه‌ای با انگلیسی‌ها امضاء کرد که بر جدایی هرات و افغانستان از ایران مهر تأیید می‌زد. مهدی بامداد، آن را «پس از معاهده ترکمانچای، ننگین‌ترین و ظالمانه‌ترین معاهده‌ای» می‌خواند «که تا کنون یک دولت خارجی با دولت ایران بسته و به او به زور و دسیسه تحمیل کرده است». [۴] فرخ خان را در عقد این معاهده حتی متهم به رشوه و خیانت کرده‌اند. [۵] فرخ خان همواره یکی از رجال مرتبط با انگلیس و «مورد توجه کامل» سفارت آنها در ایران [۶] شمرده می‌شد که «در حفظ منافع انگلیسی‌ها شور و حرارت زیادی به خرج» می‌داد. [۷] از اقداماتش در این راستا، نقشی است که در اخذ امتیاز کشیدن خط تلگراف در ایران برای لندن (دسامبر ۱۸۶۲) ایفا کرد؛ [۸] خط تلگرافی که با وارد ساختن ایران به شبکه خبررسانی جهانی بریتانیا (از اروپا تا هند)، هم پایه‌های سلطه لندن بر مستعمره آشوبزده هند (پس از نبرد استقلال ۱۸۵۷ - ۱۸۵۹) را محکمتر می‌ساخت [۹] و هم به مثابه راه نفوذی به تار و پود اجتماع و سیاست ایران اسلامی عمل می‌کرد. [۱۰]. وزیر همایون فرزند چنین کسی بود. خودش نیز از کهنه درباریان ناصرالدین شاه و جانشینش محسوب می‌شد که، با «مسخرگی و دلچکی» نزد آن دو، سعی در تقرب به محضر شاه و حفظ و ارتقای مقام سیاسی خود داشت [۱۱] و مظنون بود که بین رجال حکومت، برای شاه جاسوسی می‌کند. [۱۲] اهل قمار و مشروب بود و موارد مکرری از این اعمال شنیع در پرونده‌اش ثبت شده است. [۱۳] دوستش، نظام السلطنه، او را از همراهان امین‌السلطان، صدراعظم عاقد قرارداد رژی، در مجالس عشرت شبانه می‌شمارد که «از ساعت دو از شب رفته تا یک ساعت به صبح مانده، در» پارک اتابک «نوشانوش داشتند». [۱۴] خود او در ضیافت یکی از رجال دربار (میرزا محمدخان وکیل الدوله) شاهد بوده که: «صدراعظم برای مشغولیت، با وزیر همایون مشغول بازی نرد بود. وزیر همایون و برادرش در کمال بی‌اعتنایی عرق می‌خوردند و بی‌ادبانه با صدراعظم حرف می‌زدند و متحمل بود». [۱۵] قهرمان میرزا سالور نیز در خاطرات خویش شرحی از عشرت‌طلبی و زن‌بارگی وزیر همایون و دوستانش به دست داده است. [۱۶] افزون بر این، وزیر همایون در زمان تصدی وزارت پست، متهم به خوردن ۲۰ هزار تومان وجوه پستخانه فرانسه در ایران و نیز ۳ هزار تومان حقوق خدمت پستخانه بود. [۱۷]. ویژگی دیگر وزیر همایون، مسخرگی و دلچکی او در دربار قاجار است. به گفته مهدی بامداد: وی «در سلطنت ناصرالدین شاه... مسخرگی و دلچکی داشت و یکی از جهات و اسباب تقرب او به شاه همین موضوع، یعنی "رو مسخرگی پیشه کن و مطربی آموز"

بوده است». [۱۸] اعتماد السلطنه، از درباریان ناصرالدین شاه، و دیگران کرارا به «دلچکی» وزیر همایون نزد شاه و زنان شاه و صدراعظم وی اشاره دارند. [۱۹]. قبلا- از ورود فرخ خان (پدر وزیر همایون) به لژ گرانداوریان سخن گفتیم. عضویت در مجامع ماسونی و نیمه ماسونی، ارثی بود که پس از فرخ خان، به افراد مختلف خاندان او رسید. از برادران و برادرزادگان و عموزادگان فرخ خان (میرزا زمان خان و میرزا رضا خان، محمدعلی خان دبیر همایون و غلامحسین خان صاحب اختیار و حسینقلی خان امین خلوت و نیز مهندس الممالک و منسوبین وی: شریف‌الدوله بنی آدم و علیقلی خان نبیل‌الدوله) گرفته تا فرزندان فرخ خان (معاون‌الدوله غفاری و پسر وی امین خلوت و خود همین وزیر همایون و ابوالقاسم خان ناصر خاقان و پسر وزیر همایون: محمدحسن خان) همگی عضو انجمنهای ماسونی بودند. [۲۰]. جالب است در شرایطی که دولتهای استعماری غرب برای بلع منابع شرق دندان تیز کرده و بخشی عظیم از ممالک شرقی و اسلامی را با زور و نیرنگ تحت اشغال خود درآورده بودند، و در شرایطی که امین السلطان (عاقده قرارداد تنباکو) آستان رشوه‌های کمپانی رژی بود، وزیر همایون از «مراتب مهربانی و انسانیت» غریبان دم می‌زد! او در یادداشت محرم ۱۳۰۷ق (هنگام برگشت از سفر اروپا همراه ناصرالدین شاه و امین‌السلطان) می‌نویسد: «امشب هم شام را در خدمت حضرت آقای امین السلطان وزیر اعظم صرف نمودم... بعد از شام... ابتدا صحبت از فرنگستان و تمجیدات آن سامان بود. در این باب خیلی صحبت شد و معلوم شد سلیقه حضرت اجل خیلی خوب و بهتر شده است و از کراهت قدیم به فرنگستان، بالمره خارج و مراتب ترقی و علوم و صنایع و مهربانی و انسانیت آنها را درست استحضار حاصل فرموده‌اند». [۲۱]. وزیر همایون، به لحاظ سیاسی نیز، عنصری چند چهره و فرصت طلب بود که، برای حفظ قدرت دولتی و قبضه مناصب برتر، در غالب دسته بندیها و جنگ قدرتهای سیاسی معمول آن روزگار حضور فعال داشت [۲۲] و خود را «با هر نوع شرایط سیاسی تطبیق» می‌داد. [۲۳] فی المثل، در راه رسیدن به اغراض سیاسی خویش، هیچ ابایی نداشت که از یکسو در صدر مشروطه، در گرفتن امضای قانون اساسی مشروطه از مظفرالدین شاه شرکت جوید [۲۴] و از سوی دیگر در بحبوحه مشروطه در کنار محمد علی شاه قرار گرفته، از کابینه و جلسات مشروطه خواهان برای شاه خیرچینی کند [۲۵] یا وی را به تعطیل مجلس شورا تحریک نماید. [۲۶] چنان که به پاداش این امور، در دوران استبداد صغیر از سوی محمد علی شاه به حکومت یزد و اراک رسید و آنجا نیز «استبداد... و بد سلوکی او با رعایا» اعتراض مردم را در پی داشت. [۲۷].

پاورقی

[۱] فراماسونری در ایران... محمود کتیرایی، صص ۳۱ - ۳۵.

[۲] خاطرات و اسناد... نظام السلطنه، باب اول، ص ۲۹۴.

[۳] فراموشخانه و فراماسونری در ایران، راین، ۱ / ۴۷۱ - ۴۷۲ و ۴۷۵ - ۴۷۶.

[۴] شرح حال رجال ایران، ۴ / ۳۷۲ - ۳۷۳. برای مأموریت یادشده ر.ک، تاریخ روابط بازرگانی سیاسی ایران و انگلیس، ابوالقاسم طاهری، ۲ / ۳۶۹ - ۴۰۱؛ رجال دوره قاجار، حسین سعادت نوری، صص ۱۳۸ - ۱۴۷.

[۵] خلسه، اعتمادالسلطنه، به کوشش محمود کتیرایی، ص ۸۹.

[۶] یادداشتهای سیاسی کنت دو گو بینو، ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی، صص ۲۹۳ - ۲۹۴.

[۷] همان، صص ۳۳۵ - ۳۳۶.

[۸] همان، صص ۳۳۵ - ۳۳۶.

[۹] انقلاب مشروطیت ایران، ایوانف، ترجمه کاظم انصاری، صص ۷ - ۸.]

[۱۰] ر. ک، یادداشتهای... کنت دو گو بینو، صص ۲۸۰ - ۲۸۲؛ تاریخ روابط خارجی ایران، عبدالرضا هوشنگ مهدوی، صص ۲۷۴

- ۲۷۵.

[۱۱] شرح حال رجال ایران، ۴ / ۱۷۳. نیز ر.ک، روزنامه خاطرات اعتمادالسلطنه، ص ۶۷۷ و ۷۲۰؛ روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه در سفر سوم فرنگ، به کوشش دکتر رضوانی، ص ۵۵؛ خاطرات و خطرات، مخبرالسلطنه هدایت، ص ۱۰۸؛ خاطرات و اسناد... نظام السلطنه، باب اول، خاطرات، ص ۲۶۵.

[۱۲] خاطرات احتشام السلطنه، صص ۱۸۳ - ۱۸۴؛ گزارش ایران...، مخبر السلطنه، ص ۱۹۱ و ۱۹۴.

[۱۳] ر.ک، خاطرات و اسناد... نظام السلطنه، باب اول: خاطرات، ص ۱۹۹ و ۲۵۲؛ روزنامه خاطرات عین السلطنه، ۲ / ۱۱۵۹؛ شرح حال رجال ایران، ۴ / ۱۷۳.

[۱۴] خاطرات و اسناد... نظام السلطنه، باب اول، ص ۱۹۹.

[۱۵] همان: ص ۲۵۲. در مورد فساد اخلاق وزیر همایون همچنین ر.ک، روزنامه خاطرات عین السلطنه، ۲ / ۱۱۵۹؛ شرح حال رجال ایران...، ۴ / ۱۷۳..

[۱۶] روزنامه خاطرات عین السلطنه، ۲ / ۱۱۵۹.

[۱۷] خاطرات و خطرات، ص ۱۰۸.

[۱۸] شرح حال رجال ایران، ۴ / ۱۷۳.

[۱۹] قبلا به مدارک این امر اشاره کردیم.

[۲۰] ر.ک، سلطنت علم و دولت فقر...، علی ابوالحسنی (منذر)، ۱ / ۳۴۹ - ۳۵۴؛ فراماسونرها، روتارین‌ها...، ص ۳۳۸؛ تاریخ آغازین فراماسونری در ایران، یحیی آریابخشایش، ۲ / ۲۲۷ - ۲۳۰ و ۲۳۳ - ۲۳۵ و ۳ / ۵۹۵ - ۵۹۹.

[۲۱] بخارا، ش ۲۰، مهر و آبان ۱۳۸۰، مقاله ایرج افشار، صص ۷۶ - ۷۷.

[۲۲] خاطرات... نظام السلطنه...، باب اول، صص ۱۶۸ - ۱۶۹ و ۲۶۴ و ۲۶۷ و ۲۷۹ و نیز ۲۱۲ - ۲۱۳؛ یادداشتهای ملک المورخین، صص ۲۴ - ۲۶؛ اسناد مشروطه، ابراهیم صفایی، ص ۱۳۸.

[۲۳] تعبیر مسیو هارتویگ (سفیر روس تزاری در ایران صدر مشروطه) راجع به وزیر همایون (کتاب نارنجی، ترجمه احمد بشیری، ۱ / ۸۰).

[۲۴] خاطرات و خطرات، ص ۱۴۴.

[۲۵] گزارش ایران...، ص ۱۹۱ و ۱۹۴.

[۲۶] ر.ک، خاطرات شرف الدوله، ص ۱۲۳ و ۱۷۰ - ۱۷۱ و ۱۷۵؛ روزنامه خاطرات عین السلطنه، ۳ / ۱۸۰۷؛ فرهنگ رجال قاجار، ترجمه غلامحسین میرزا صالح، ص ۱۵۹.

[۲۷] تاریخ بیداری ایرانیان، ناظم الاسلام کرمانی، بخش دوم، ۵ / ۴۵۶.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیت های گسترده مرکز :

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۴۵۲۴۳۵)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده‌ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده ولی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح‌های توسعه‌ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: -۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۹۰ IR
۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید
ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام: - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

